

УДК: 316.35

Дутка Г.І. асистент*[©]*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького***АНАЛІЗ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ**

Розглянуто суть діяльності недержавних організацій та проаналізовано соціально-політичну діяльність, котра виникла в Україні. Зроблено акцент як на політичну, так і на соціальну діяльність недержавних організацій та проаналізовано кількість зареєстрованих організацій.

Ключові слова: *недержавні організації, громадські організації, соціально-політичний процес, громадянське суспільство, демократія.*

Постановка проблеми. Недержавні організації [НДО] - важливі учасники суспільного життя в Україні. Саме вони надають життєво необхідні послуги, покращують умови життя громад, висвітлюють нові потреби, захищають важливі інтереси, які б інакше залишалися поза полем зору громадськості, працюють на суспільне благо (борються з бідністю, зміцнюють зв'язки між членами суспільства, винаходять нові оригінальні шляхи вирішення соціальних проблем суспільства).

Аналіз останніх досліджень. Відомим сучасним дослідником громадянського суспільства можна назвати італійця Роберта Д. Патнам, котрий стверджував, що «для громадянського суспільства характерні активна й орієнтована на суспільні цілі позиція громадян, егалітарні політичні відносини й засновані на довірі та співпраці суспільні відносини» [12]. При цьому зроблено акцент на демократичне суспільство.

Діяльність недержавних організацій досліджували вчені, такі як: Т.Розова, В.Баркова, М.Калініченко, О.Михайловська, О.Кіндратець, Н.Ротар. Питання залученості громадських недержавних організацій до суспільно-політичного життя, розглядаються дослідниками під різним кутом зору: від теоретичного визначення умов взаємодії влади й організацій [3,4,6,9] до аналізу конкретних механізмів і умов залучення громадських структур до процесу прийняття владних рішень на державному і місцевому рівнях [4, 5, 10].

Мета статті. Недержавні організації відіграють стратегічно важливу роль у формуванні сучасного громадянського суспільства в Україні, становленні демократії, захисті прав і свобод громадян, вивчаючи й озвучуючи суспільні потреби, пропонуючи державним інститутам нові ідеї, варіанти дій. Серед їх різноманіття особливий теоретичний та практичний інтерес представляють сектори діти та молодь (рис.1). З кожним роком кількість недержавних

* Науковий керівник – д.е.н., професор Музика П.М.

© Дутка Г.І., 2011

організацій у світі та в Україні неспинно зростає. Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців України кількість громадських організацій, зареєстрованих Державним комітетом статистики України, сягнула 60 479 (станом на квітень 2009 року). Що стосується організацій з міжнародним та всеукраїнським статусом, в Україні діє 2 838 об'єднань громадян, що були легалізовані Міністерством юстиції України (станом на травень 2009 року).

Недержавні організації відіграють стратегічно важливу роль у формуванні сучасного громадянського суспільства в Україні, становленні демократії, захисті прав і свобод громадян, вивчаючи й озвучуючи суспільні потреби, пропонуючи державним інститутам нові ідеї та варіанти дій.

Значення недержавних організацій в суспільно-політичному житті України досить суперечливе, адже із одного боку, широким колом фахівців їхня роль визнана вельми важливою у формуванні сучасного громадянського суспільства в Україні, становленні демократії, захисті прав і свобод громадян. Недержавні організації, як структурний елемент громадянського суспільства, тісно пов'язані з політичною системою суспільства. Політична система відображає інтереси різних суспільних верств, які безпосередньо, або через недержавні організації і рухи взаємодіють із державою. З іншого боку, сприйняття їхньої діяльності пересічними громадянами, як і взаємодія між державним і громадським секторами суспільства є непрозорою. У зв'язку з цим постає питання про доречність та припустиму межу залученості недержавних організацій до політичних процесів, визначення пріоритетів розвитку в суспільно-політичній сфері.

Виклад основного матеріалу. В більшості країн вже давно поширене і міцно утвердилось поняття недержавних організацій, що є найвідповіднішим людській природі способом облаштування суспільства. «З погляду громадянського суспільства, політична воля спирається на широке використання громадянами своїх соціальних і громадянських свобод і на існування в країні глибоко укорінених демократичних цінностей і впевненості у своїх силах. Дані цінності стають сильні в тому випадку, якщо люди можуть робити вільний вибір і добровільно брати на себе відповідальність на основі своїх соціальних і громадянських пріоритетів. Демократія досягає розквіту в тих країнах, де закон ефективно захищає право громадян вступати в асоціації в ім'я загальних громадянських цілей і формувати групи, що відбивають їхні загальні думки, цінності й інтереси» [2].

Як відомо, держава повинна сприяти у вирішенні низки проблемних питань на державному рівні та бути основою для гармонійного і стабільного розвитку держави і суспільства в цілому.

Графік (рис.1) демонструє найбільш популярні сектори в період з 2003 по 2010 роки, які незмінні протягом останніх семи років. Найбільш поширеними видами діяльності серед недержавних організацій є діти та молодь, громадянська освіта, права людини та вирішення соціальних питань. Аналіз даних протягом 2003-2010 років показує зменшення кількості організацій, які працюють у секторах вирішення соціальних питань (25% у 2010 році, 36% у 2003 році), права

людини (31% у 2010 році, 27% у 2003 році), розвиток сектору НДО (13% у 2010 році порівняно з 17% у 2003 році), політика, законодавство, держава (14% у 2010 році порівняно з 18% у 2003 році).

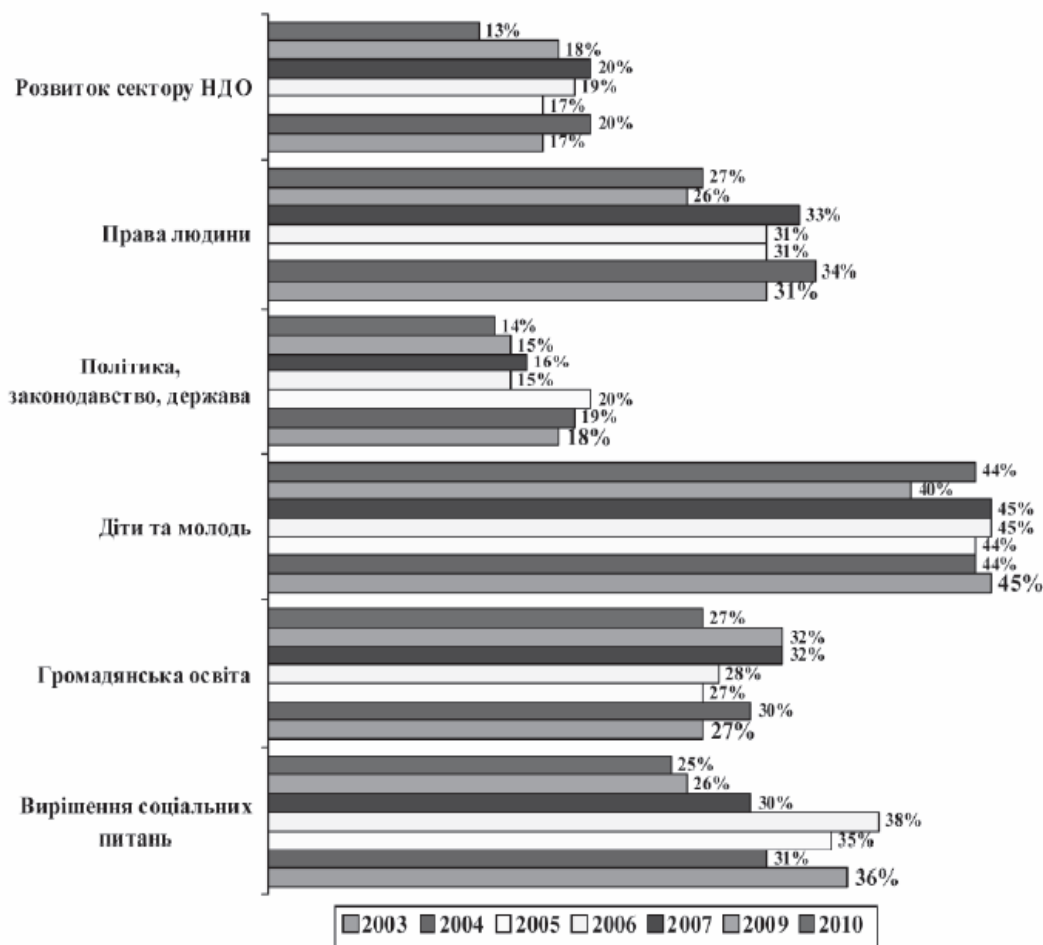

Рис.1. Найбільш популярні сектори діяльності недержавних організацій в Україні на період 2003-2010 рр. [7]

Важливим чинником у питанні спроможності недержавних організацій виступати захисниками інтересів суспільства у політичній сфері є їхня спроможність ефективно взаємодіяти з державними органами влади, органами місцевого самоврядування. Проблеми та перспективи практичної взаємодії держави та організацій на сьогодні є особливо актуальними для перехідних пострадянських країн, а особливо для нашої держави. Відсутність та незнання недержавних організацій в суспільстві відчувається особливо гостро, а їхня слабкість на рівні держави помітно гальмує процес демократизації.

Висновок. В Україні сьогодні є підвалини та передумови для реальної побудови громадянського суспільства через розвиток мережі недержавних організацій та посилення їхнього впливу. Однак для нинішнього стану цієї сфери характерні радше формальні ознаки і, відповідно, потенціал на перспективу, ніж реальне й практичне втілення оптимальної моделі впливу громадських організацій на суспільно-політичні процеси в Україні.

Література

1. Гегель Г.В.Ф. Філософія права. – М., 1990. – С. 227–278.
2. Джон Дж. Патрік. Громадянське суспільство в період третьої хвилі демократії: його значення для громадянської освіти / Джон Дж. Патрік. // Громадянська освіта. – Львів, ЦПД. – 2001.
3. Калініченко М. Влада громадянського суспільства: [Монографія] / М. Калініченко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 175 с.
4. Кіндратець О. Нові форми взаємодії держави і громадянського суспільства / О. Кіндратець // Людина і політика. – 2004. – № 1. – С. 42-48.
5. Лациба М.В. Громадські організації на виборах / М.В.Лациба. – К.:УНЦПД, 2004.– 56с.
6. Михайловська О. Держава і розвиток інститутів громадянського суспільства / О.Михайловська // Політичний менеджмент. – 2005. – № 3 (12). – С. 108-114.
7. Паливода Л. Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України 2002-2010 роки / Л.Паливода, С.Голота. – Київ: ТОВ «Видавничий Дім «КуПол» 2010. – 118 с.
8. Прошко В. Залучення громадян – американське бачення / В. Прошко // Аспекти Самоврядування. – № 1(3). – 1999. - С. 18-22.
9. Розова Т., Барков В. Ідеальне та реальне в уявленнях про громадянське суспільство / Т.Розова, В.Барков // Людина і політика. – 2003. – № 6. – С. 44-50.
10. Ротар Н. Діалогові форми політичної участі: передумови та перспективи становлення в Україні / Н.Ротар // Політичний менеджмент. – 2007. – № 1. – С. 9-17.
11. Яскал Л. Недержавні організації в Україні // Соціальна робота в недержавних установах. – <http://www.ukma.kiev.ua/univ/fac/DSST/SWU/win>
12. Robert D. Putnam. Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. – Princeton: Princeton University Press, 1993.

Summary

Dutka G.I.

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhytskij*

**SOCIO-POLITICAL ACTIVITIES OF NONGOVERNMENTAL
ORGANIZATIONS IN UKRAINE**

The essence of nongovernmental organizations and analyzes the social and political processes which occur in Ukraine. The emphasis on the political and social activities at nongovernmental organizations, and analyzed the number of registered organizations.

Стаття надійшла до редакції 13.04.2011 р.